

Pedagogisk handledning till Studieknep *Läs och Stava, Read and Spell*

Studieknep, Läs och Stava, Read and Spell är en serie program som man kan använda på många olika sätt allt utifrån elevernas behov och ålder samt lärarnas intressen.

Jag vill lyfta fram några av de funktioner och ge en förklaring till varför vi har skapat dem.

Eftersom innehållet till stor del är faktabaserat och språket anpassat är Studieknep lämpligt som elevens första digitala uppslagsverk. Här finns texter om svenska djur, utländska djur, småkryp, husdjur, mm. Så i stället för att leta efter fakta på Internet kan eleverna redan från Skolår 2–3 leta i Studieknep. Texterna kan skrivas ut.

Från och med att eleverna kan läsa enkel text kan man börja med Studieknep.

DÖRR 1

Läsförståelse och stavning

Genom att välja dörr 1 kan eleven läsa texten och svara på frågorna efter texten, svara på frågor, lyssna på ord och träna stavning.

DÖRR 2

Mata fram text i egen takt

Här hämtar du fram varje sats för sig. Den här funktionen bör användas av de elever som får negativa känslor, när de ser en sida med text. Här är sidan tom från början och eleven styr hur snabbt som ny text ska komma fram på skärmen.

DÖRR 3

Träna läshastighet

Den här dörren kräver lite extra information. Här ställer man in hastigheten med vilken orden kommer att försvinna.

Tanken med funktionen är att eleven ska träna sig att flytta ögonen framåt med snabbare takt, än vad han normalt gör.

I dag mer än någonsin måste vi kunna läsa med olika hastigheter. Vi behöver behärska både djupläsning och skumläsning. Det är också viktigt att elever som har kommit igång med sin läsning får träna upp sin hastighet och att de blir medvetna om att det går att träna.

När jag har berättat om detta för lärare har flera ofta ställt frågan:

– Men hur går det då med läsförståelsen när de ska läsa så fort?

Visst, det är säkert så att läsförståelsen inte blir så bra när de tränar läshastighet. Men jag är övertygad om att man måste särskilja dessa övningar. Lästeknik är en sak, läsförståelse är en annan sak. Och troligtvis kan man inte öva dessa båda saker på samma gång.

Genom att träna upp sin förmåga att läsa snabbare rent tekniskt kommer också läsförståelsen att utvecklas så småningom.

Ett exempel från skollivet

Jag arbetar med en elev i åk 6 som har haft det jobbigt med läsningen. Han började på 75 ord och gul text. Han övade varje dag hemma, eftersom han hade programmet i sin hemmadator. När vi började arbetet hann han inte med att läsa texten på TV:n.

Efter fyra veckor, (vi träffades 1–2 ggr/vecka) läste eleven 105 ord och röd text. Han berättade stolt att han hann med att läsa texten på TV, och hade börjat se om filmer som han tidigare hade tyckt var tråkiga eftersom han inte förstod dem. Så visst kan det ha effekt!

Viktigast är att denna övning sker i ett sammanhang och att eleverna förstår hur och varför. Annars blir det bara en övning som skapar stress.

Det är här som dataprogrammet Studieknep kommer in. Genom att eleverna har en förståelse för syftet kan de snart styra sin egen tid. Eleven sätter sin tid och läser halvhögt för sig själv framför datorn. Efter avslutad övning sparas resultatet.

För elever som läser bakifrån är denna övning bra eftersom de får hjälp att föra ögat åt rätt håll.

DÖRR 4

Studieteknik

Man kan säga att den här dörren egentligen är ett helt eget program.

Här tränar du eleverna att hitta stödord/nyckelord. Genom att dubbelklicka på ordet hoppar det automatisk in i stödordslistan. Orden som är markerade är röda.

Vi har låtit de ord som eleverna har valt blir rödmarkerade för att läraren och eleven visuellt ska uppleva hur många de valt.

Ofta väljer eleverna alldeles för många och felaktiga ord. I skolan i dag tränar man mindre studieteknik jämfört med på 1970-80-talet.

När eleverna inte längre fick äga sina böcker försvann också lärarens möjligheter att bedriva denna typ av trä-

ning. Nu ger vi lärare och elever ett redskap så att denna träning blir möjlig, trots att de inte har några böcker att markera ord i.

Vår erfarenhet är att eleverna idag inte riktigt vet vilka ord som är nyckelorden, utan markerar alldeles för många. Genom den röda färgen hoppas vi att det blir lätt för lärare och elever att kommunicera kring antalet och vilka de valt.

De stödord som man valt och som finns i stödordlistan kan raderas. De kan också flyttas uppåt eller nedåt, allt efter önskemål. När eleven är nöjd med sina stödord kan hon börja öva på sin redovisning. Den kan ske vid datorn eller på annan plats utan dator.

Vid datorn

Samla stödorden till en sida. Läs texten noga. Klicka på knappen *Dölj* och försök att med hjälp av stödorden i listan, återberätta texten med egna ord.

Vid behov kan eleven klicka fram och bort texten flera gånger.

När eleven är redo kan hon återberätta texten i mikrofonen och spela in sig själv för att lyssna och jämföra med den ursprungliga texten.

När allt är klart är det dags att skriva ut stödorden på papper för att med hjälp av dem kunna hålla sitt föredrag, redovisa muntligt eller skriftligt.

OBS! Den inspelning som eleven gör under Dörr 4 kan inte lagras i den här versionen.

Så snart som man bläddrar till nästa sida kommer inspelningen att försvinna. Den är enbart till för att eleven ska kunna träna och lyssna vid datorn.

Träna med hjälp av papper

Du kan välja fyra olika sätt att skriva ut:

- Hela boken med text och bilder.
- Enbart bilderna. Dessa kan användas på många olika sätt, t ex att skriva egna meningar och berättelser.
- Stödord med bilder.
- Stödord (utan bilder).

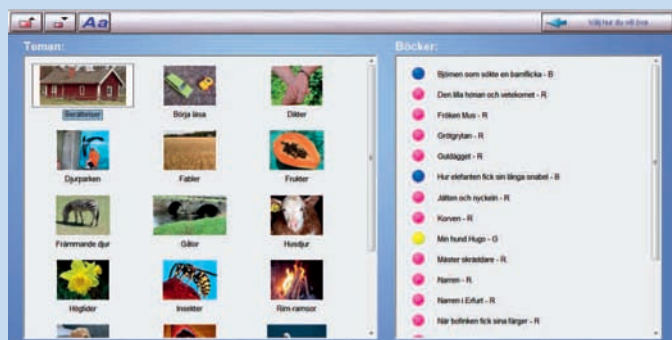

DÖRR 5

Inspelning av elevens läsning och dokumentation

Enligt portfoliomethoden frågar du om eleven är nöjd med sin läsning. Om hon är det, är det bara att spara på elevens namn efter avslutad övning.

Du kan jobba med elever som är blyga och talar tyst, elever som talar otydligt och slarvigt samt de som har en långsam läsutveckling och som ändå måste få ta del av sina framsteg på ett konkret sätt.

För att återgå till exemplet med åk 6-eleven:

Han har stora svårigheter att läsa ut ändelserna i orden och att läsa långa ord.

Jag har påtalat detta för honom och vi har tränat. Efter ett uppehåll på två veckor får han läsa in på datorn. Efter första sidan frågar jag:

Hur tycker du att du läser, är du nöjd med din läsning?

Han svarar.

– Vad slarvigt jag läser de sista bokstäverna i de långa orden.

Jag svarar.

– Ja det gör du. Vill du göra ett nytt försök på nästa sida och tänka på detta?

Han läser nästa sida och lyssnar på sin läsning.

– Är det bättre? frågar jag.

– Ja, svarar han.

Han har nu blivit betydligt mer medveten om sina brister och känner sig motiverad att arbeta med detta. Kunskapen har blivit hans egen.

Vi har sparat hans inläsning och har sedan, flera veckor senare, kunnat gå tillbaka och lyssna och jämföra.

Tack vare den tekniskt mycket enkla ljudinspelningen kan varje lärare klara detta utan extra resurser. De äldre eleverna klarar detta själva.

Detta är utmärkt sätt att dokumentera elevernas läsning, talutveckling, språkutveckling och ett bra sätt att redovisa detta för elever och föräldrar vid utvecklingssamtalen.

Skapa nya texter och anpassa innehållet

Eftersom Studieknep är ett öppet verktygsprogram kan man använda detta till mängder av fler texter än de som ursprungligen finns i programmet.

Enklast är att skaffa dessa från Internet. Då finns det alltid texter som intresserar den enskilde eleven så att han/hon blir motiverad att läsa på datorn.

Alla texter som placeras i programmet kommer med automatik att kunna användas under Dörr 1-5.

Jag önskar Dig och Dina elever lycka till med användningen av programmen i Studieknep, Läs och Stava och Read and Spell.

Katarina Öhman/programskapare och pedagog.